

POSTANOWIENIE

Dnia 12 grudnia 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Aleksander Stępkowski (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Marek Dobrowolski

SSN Grzegorz Żmij

w sprawie z protestu P. W.

przeciwko ważności wyborów do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i Senatu Rzeczypospolitej Polskiej,

przy udziale Prokuratora Generalnego i Przewodniczącego Państwowej Komisji Wyborczej,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych w dniu 12 grudnia 2023 r.,

postanawia:

pozostawia protest bez dalszego biegu.

UZASADNIENIE

Pismem nadanym w placówce pocztowej 25 października 2023 r. P.W. (dalej: „skarżący”) wniósł protest przeciwko ważności wyborów do Sejmu RP i Senatu RP, zarządzonych na 15 października 2023 r.

Skarżący zarzucił, że doszło do głosowania po 21:00 oraz łamania ciszy wyborczej.

W proteście wskazano również, że wyborcy głosowali na podstawie zaświadczeń zezwalających na głosowanie w lokalach wyborczych poza miejscem zamieszkania, a skarżący ma podejrzenie, że wyborcy uczestniczyli w zorganizowanym na masową skalę procesie głosowania i to kilkakrotnie.

Skarżący podniósł również zarzuty dotyczące braku aktualnej korekty demograficznej w okręgach wyborczych oraz agitacji wyborczej w okresie ciszy wyborczej na portalach społecznościowych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Protest należało pozostawić bez dalszego biegu.

Zgodnie z art. 241 § 1 ustawy z dnia 5 stycznia 2011 r. Kodeks wyborczy (tekst jedn. Dz.U. z 2023 r., poz. 2408; dalej: „k.wyb.”) protest przeciwko ważności wyborów do Sejmu wnosi się na piśmie do Sądu Najwyższego w terminie 7 dni od dnia ogłoszenia wyników wyborów przez Państwową Komisję Wyborczą w Dzienniku Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej, przy czym nadanie w tym terminie protestu w polskiej placówce pocztowej operatora wyznaczonego w rozumieniu ustawy z dnia 23 listopada 2012 r. – Prawo pocztowe jest równoznaczne z wniesieniem go do Sądu Najwyższego. Stosownie do treści art. 242 § 1 k.wyb. Sąd Najwyższy rozpatruje protest w składzie 3 sędziów w postępowaniu nieprocesowym i wydaje, w formie postanowienia, opinię w sprawie protestu. Jednocześnie, w myśl art. 243 § 1 k.wyb. Sąd Najwyższy powinien pozostawić bez dalszego biegu protest wniesiony przez osobę do tego nieuprawnioną lub niespełniającą warunków formalnych.

Stosownie do brzmienia art. 241 § 3 k.wyb. wnoszący protest powinien sformułować w nim zarzuty oraz przedstawić lub wskazać dowody, na których opiera swoje zarzuty.

Dla oceny, czy protest został wniesiony w terminie znaczenie ma uwzględnienie daty właściwej dla wybranego przez składającego protest sposobu jego wniesienia. Gdy wniesienie protestu następuje za pośrednictwem polskiej placówki operatora pocztowego – tak, jak w niniejszym przypadku – ocena dochowania terminu następuje na podstawie daty stempla pocztowego placówki nadawczej (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 6 listopada 2019 r., I NSW 99/19).

Obwieszczenia Państwowej Komisji Wyborczej o wynikach wyborów do Sejmu i Senatu Rzeczypospolitej Polskiej przeprowadzonych w dniu

15 października 2023 r. zostały wydane 17 października 2023 r. i opublikowane w Dzienniku Ustaw 18 października 2023 r. pod pozycjami 2234 i 2235. Oznacza to, że siedmiodniowy termin do wnoszenia protestów przeciwko ważności wyborów rozpoczął bieg w dniu 19 października 2023 r. i upłynął z dniem 25 października 2023 r., a tym samym, protest nadany za pośrednictwem polskiej placówki operatora pocztowego 24 października 2023 r., został wniesiony w terminie.

W myśl art. 82 § 1 k.wyb. protest przeciwko ważności wyborów, ważności wyborów w okręgu lub wyborowi określonej osoby może być wniesiony z powodu: 1) dopuszczenia się przestępstwa przeciwko wyborom, określonego w rozdziale XXXI Kodeksu karnego, mającego wpływ na przebieg głosowania, ustalenie wyników głosowania lub wyników wyborów; 2) naruszenia przepisów Kodeksu dotyczących głosowania, ustalenia wyników głosowania lub wyników wyborów, mającego wpływ na wynik wyborów.

Na mocy art. 243 § 1 k.wyb. Sąd Najwyższy pozostawia bez dalszego biegu protest wniesiony przez osobę do tego nieuprawnioną lub niespełniającą warunków określonych w art. 241 k.wyb., podobnie jak w przypadku, gdy protest, które mogą stać się przedmiotem zaskarżenia przed dniem głosowania do sądu lub do Państwowej Komisji Wyborczej (art. 243 § 2 k.wyb.).

Odnosząc się do podnoszonego w proteście zarzutu głosowania po godz. 21.00 wyjaśnić należy, że zgodnie z art. 39 § 4 k.wyb. o godzinie zakończenia głosowania przewodniczący obwodowej komisji wyborczej zarządza jego zakończenie. Od tej chwili głosować mogą wyłącznie wyborcy, którzy przybyli do lokalu wyborczego przed godziną jego zakończenia, lub gdy wyborca, ze względu na warunki lokalowe, stanął przed upływem tej godziny w kolejce oczekujących na wejściem do budynku, w którym mieściła się siedziba obwodowej komisji wyborczej.

Powyższe nie wpływa na przedłużenie ciszy wyborczej, podczas której obowiązuje zakaz emisji wszelkich audycji radiowych i telewizyjnych o charakterze agitacyjnym, która obowiązuje przez 24 godziny przed dniem głosowania, w samym dniu głosowania, aż do momentu zamknięcia lokali wyborczych. Cisza wyborcza ulega przedłużeniu wyłącznie w sytuacji, gdy obwodowa komisja wyborcza, na skutek zajścia nadzwyczajnych okoliczności (np. wskutek katastrofy

budowlanej dotyczącej budynku, w którym znajduje się lokal wyborczy, pożaru budynku albo zalania lokalu wyborczego), zarządzi przerwanie, przedłużenie albo odroczenie głosowania do dnia następnego, co wynika z art. 47 § 1 k.wyb. Uchwałę w sprawie przedłużenia albo odroczenia do dnia następnego głosowania obwodowa komisja wyborcza podejmuje po uzyskaniu zgody właściwej komisji wyborczej wyższego stopnia. Uchwała w tej sprawie powinna być natychmiast podana do publicznej wiadomości, przekazana właściwej komisji wyborczej wyższego stopnia, wójtowi oraz przesłana Państwowej Komisji Wyborczej za pośrednictwem komisji wyborczej wyższego stopnia. Wyłącznie w takiej wyjątkowej sytuacji następuje „przedłużenie” ciszy wyborczej poza godzinę 21:00, do czasu zakończenia głosowania.

W głosowaniu w dniu 15 października 2023 r. nie doszło do nadzwyczajnych wydarzeń, o których stanowi art. 47 § 1 k.wyb., i w związku z tym żadna obwodowa komisja wyborcza nie zgłosiła do okręgowych komisji wyborczych informacji o przedłużeniu głosowania i nie podjęła uchwały w sprawie przedłużenia głosowania, z czym wiązałoby się przedłużenie ciszy wyborczej z mocy ustawy. Wyborcy, którzy przybyli do lokalu wyborczego realizowali swoje czynne prawo wyborcze wprost na podstawie art. 39 § 4 k.wyb., zgodnie z którym o godzinie zakończenia głosowania przewodniczący obwodowej komisji wyborczej zarządza zakończenie głosowania. Od tej chwili mogą głosować tylko wyborcy, którzy przybyli do lokalu wyborczego przed godziną zakończenia głosowania. Nie było bowiem żadnych podstaw do korzystania z trybu, o którym mowa w art. 47 k.wyb.

Odnosząc się natomiast do zarzutu możliwości skopiowania zaświadczenia o prawie do głosowania i tym samym oddania głosu w wielu komisjach wyborczych, wskazać należy, że z art. 32 § 4 k.wyb. wynika, że wyborca, któremu wydano zaświadczenie o prawie do głosowania, jest skreślany ze spisu wyborców, w którym został on ujęty. Jest to bezwzględny obowiązek.

Jak z kolei wynika z § 6 ust. 2 rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 28 lipca 2023 r. w sprawie wzorów wniosków o ujęcie w obwodzie głosowania, skreślenie wyborcy z Centralnego Rejestru Wyborców, zmianę miejsca głosowania oraz wzoru i sposobu ewidencjonowania zaświadczeń

o prawie do głosowania (Dz.U. poz. 1495) zaświadczenie o prawie do głosowania opatruje się numerem i zabezpiecza się przez naklejenie znaku holograficznego. Natomiast jak wynika z pkt 47 ppkt 1 Wytycznych obwodowe komisje wyborcze podczas przeprowadzania głosowania miały obowiązek zwracania szczególnej uwagi, czy przedkładany był oryginał zaświadczenia, tj. czy na zaświadczeniu umieszczony został autentyczny hologram z nadrukiem „PLT 2023”. W związku z tym kopiowanie zaświadczeń w celu ich ponownego użycia wraz z naklejonym na nich unikatowym hologramem nie było możliwe. Trzeba też pamiętać, że procedura określona w wytycznych przewidywała, że zaświadczenie musiało być odebrane od wyborcy i dołączone do spisu wyborców, a w rubryce uwagi musiała zostać zamieszczona adnotacja „wyborca zagłosował na podstawie zaświadczenia” albo „Zaświadczenie”. Dopiero wtedy komisja wydawała karty do głosowania. Pozostawienie zaświadczenia w obwodowej komisji wyborczej i dołączenie do spisu wyborców uniemożliwia użycie ponownie tego zaświadczenia. Dodatkowo wskazać należy, że zaświadczenie wystawiane jest na nazwisko konkretnej osoby i zawiera szczegółowe dane wyborcy, co uniemożliwia wykorzystanie go przez osobę nieuprawnioną.

W proteście nie przedstawiono też żadnych dowodów, że jakiegokolwiek nieautentyczne zaświadczenie o prawie do głosowania zostało wykorzystane podczas głosowania 15 października 2023 r. Nie zgłaszała tego również żadna obwodowa komisja wyborcza.

W odniesieniu do zarzutów dotyczących braku aktualnej korekty demograficznej w okręgach wyborczych oraz agitacji wyborczej na portalach społecznościowych w trakcie ciszy wyborczej, wykraczają one poza granice protestu wyborczego.

Krytyka rozwiązań ustawowych dotyczących podziału na okręgi wyborcze nie mieści się w pojęciu protestu przeciwko ważności wyborów. Okręgi wyborcze są określone jako załącznik do Kodeksu wyborczego (Załącznik nr 1 – Wykaz okręgów wyborczych do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej oraz Załącznik nr 2 – Wykaz okręgów wyborczych do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej) i można je zmienić jedynie ustawą, o co zresztą występowała PKW. Załączniki te stanowią integralną część k.wyb., a organy wyborcze, są zobowiązane do przeprowadzania

wyborów wyłącznie na podstawie obowiązującego prawa wyborczego. Innymi słowy, przeprowadzenie wyborów zgodnie z przewidzianym podziałem nie stanowi naruszenia, ale przeciwnie, stanowi wykonanie obowiązków wynikających z przepisów k.wyb. Protest wyborczy zawiera natomiast w tym zakresie jedynie postulaty zmiany ustawy k.wyb. (por. postanowienia Sądu Najwyższego z: 13 listopada 2019 r., I NSW 254/19; 20 listopada 2019 r., I NSW 187/19; 26 listopada 2019 r., I NSW 175/19).

W odniesieniu do zarzutu prowadzenia agitacji wyborczej w okresie ciszy wyborczej wskazać należy, że na mocy art. 105 § 1 k.wyb. agitacją wyborczą jest publiczne nakłanianie lub zachęcanie do głosowania w określony sposób, w tym w szczególności do głosowania na kandydata określonego komitetu wyborczego. W proteście nie wykazano, aby w okresie ciszy wyborczej nakłaniano lub zachęcano do głosowania na konkretnego kandydata.

Niezależnie od powyższego, na marginesie jedynie należy zauważyć, że naruszenie powołanych przez skarżącego art. 104 i art. 107 k.wyb. – choć w rzeczywistości nie miało miejsca – jest wykroczeniem (art. 494 i art. 498 w zw. z art. 516 k.wyb.), a nie przestępstwem, jak błędnie podnosi skarżący.

Zgodnie z art. 241 § 3 k.wyb. wnoszący protest ma nie tylko obowiązek sformułowania w nim zarzutów, ale również przedstawienia lub wskazania dowodów, na których opiera swoje zarzuty. Niesprostanie przez wnoszącego protest tym obowiązkom, zgodnie z art. 243 § 1 k.wyb., prowadzi do pozostawienia protestu bez dalszego biegu. Medialne przekazy nie czynią zadość obowiązkowi wyrażonemu w art. 241 § 3 k.wyb. polegającemu na konieczności przedstawienia lub wskazania dowodów, na których wnoszący protest opiera swoje zarzuty.

Z uwagi na wskazane okoliczności, Sąd Najwyższy orzekł, jak w sentencji.

[ms]

[ał]

